

'Yaşamının izleri şiirinde'

Kızı, yazar Ayşe Sarısayın, doğumunun 100'üncü yılı etkinliklerle kutlanan şair Behçet Necatigil'i anlatıyor

CELAL ÜSTER

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (MSGÜ) Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nce düzenlenen "Ardından Dökülen Su - Ben Gidince Nem Kalır: Behçet Necatigil 100 Yaşında" sempozyumu bugün başlıyor. Dünyada, Necatigil'in kızı, öykücü ve romancı Ayşe Sarısayın'la Necatigil'i konuşmak için yola çıkmış, ama Türk Edebiyatı dergisinin Sarısayın'la yaptığı söyleşiye uyguladığı sansürü konuşmak zorunda kalmıştı.

Yine dünkü Cumhuriyet'te Ezgi Atabilen, Türk Edebiyatı dergisinin genel yayın yönetmeni Bahtiyar Aslan'a, Sarısayın'ın yanıtlarını neden yayımlamadıklarını soruyor; Aslan da, nede-

nin, Sarısayın'ın Barış İçin Edebiyatçılar Bildirisi'ne imza atması olduğunu açık açık söylüyor, uyguladığı sansürü pervasızca ilan ediyordu.

Uzatmayayım. Ülkemizi pek çok alanda olduğu gibi edebiyat alanında da ortadan ikiye bölmeye kalkışanların at oynattığı bir ortamda, Necatigil'in "politik duruş"unu sormak istedim Sarısayın'a. Ve kısacık bir soru yönelttim.

'Hırpalandığı da oldu'

■ **Politik Necatigil?**
"Politik Necatigil" benim sınırlı gözlemlerimden çok, şiirlerinde, yazılarında gösteriyor kendini. Edebiyatı, sanatı ve öncelikle de "insan"ı tüm politikaların, siyasi yönelimlerin, gelip geçen gündemin üzerinde tutma ça-

basındaydı, bu yüzden kimi dönemlerde, özellikle 70'lerin keskinleşen siyasi ortamında eleştirildiği, hırpalandığı da oldu.

Evrensele ulaşmak

■ **Necatigil'in yaklaşımına ışık tutan bir iki örnek verebilir misin?**

Bir röportajında, "Toplumcu şiirden ne anlıyorsunuz" sorusuna şu cevabı veriyor: "Şiir bende dış buluşmalar olarak değil, içte sürüp giden algılar, geçişler bir yüzünü statik planda kavrayışlar olarak oluşuyor. Toplumcu desinler diye yazmadım ben bu şiirleri. (...) Toplumcuymuş, bireyciymiş, bence fark etmez de, evrensel bir niteliğe ulaştırabilmişse, küçük veya ulu, bir insanı gerçekten gösterebilmişse, şiir olmuştur."

Bir başka yerde, "Aktüel olmak için içimizde yatan beşeri gerçekleri bir yana itip, sadece görünen üzerinde durmak. Bunun geçici görürüm," diyor. "Hepimiz günün olaylarını yaşıyoruz. Ama günün olayları içinde bizi derinden sarsan meseleler, eski zamandan gelen insanlık mirası olarak bizi sarsan meselelerdir."

'İrkilerle okudum'

Bunları söylüyor, ama "Kan" adında bir şiir de yazıyor. Geçenlerde irkilere tekrar okudum bu şiiri:

"Çırpınan pıhtılar denizinde / Kanlarla çevrili bir adayım. / Bir yerime bir iğne batırılrsa / Kan

akıyor. // Sanki sade kan taşıyor kervanlar / Yollara sızan kan. / Kan bankası insanlara / Silahlar saldııyor. // Yılgın bezmiş canlar / Kıyım, kaza- / Kan tüter bacalardan analar / Kanlı cesetler sarmış sırtlarına. / Kan verir, kan güderiz kana kan // Kanda iki elimiz, / Kan başa sıçırıyor, kan çıkıyor / Her kan grubundan. // Yerden göğe kısa yolumuzda / Çocukluk kan yürümele-ri / Sonra kanamalar / Ve bu çak mermileri."

Belki Necatigil'i en iyi anlatan dizeler, "Periskop" şiirinde saklı: "Ölüm yürüyüşleri hep toplu mu olacak / Kimisi de ayrılır, çeker gider bir yana."

'Babam şairim, şairim babam'

■ **Peki şair Necatigil?**

Şair kimliğiyle baba kimliği birbirinden pek farklı değildi; şairliği günlük yaşamına yansıyor, günlük yaşamı şiirlerine. Belirleyici olan yapısal özellikleriydi sanırım. Küçük yaşta anne kaybı, sevgisiz bir ortam, yokluklar, yoksunluklar, yetersiz beslenme yüzünden geçirdiği ve otuzlu yaşlarına kadar bünyesi zayıf düşütkçe nükseden hastalığı (adenit tüberküloz) - izleri şiirlerinde.

Şöyle diyor bir röportajında: "Ortamı acılar hazırlamış olmalı. Bir çocukluk hastalığının bileceği bir duyarlık yardım etti herhalde. İnsan, önceleri bilincinde değildi şiirin, genellikle sanatın. Yirmi yaş, yirmi beş yaş bile erkendir hangi anlayışla yazdığınızı anlamaya. Otuzun-

da belki..."

Babamdan sıkça duyduğumuz sözlerden biriydi bu: "Yirmisinde mi erken, otuzunda belki..." Ne kadar haklı olduğunu sonradan anladım, yaşadıkça, yaşlandıkça da anlamaya devam ediyorum. Kimi kavramlar yaşamın farklı evrelerinden geçtikçe oturuyor yerli yerine. Bu yalnızca babam için değil, sevdiğim tüm şairler için geçerli, ama Necatigil şiirlerinin ardındaki yaşamışlıkları az çok bilmek ya da en azından sezmek, şiirleri daha sahici kıyor. Özetle şöyle diyebilirim: İyi ki babam şairim, şairim babam...

Dost meclislerinin kasideleri

■ **Bir sohbetimizde, Necatigil'in dost meclislerin-**

de aruz vezniyle yazdığı, kaside tarzı klasik şiirlerden söz etmiştin. Yıllardır kayıp sandığından, sonra da bulunduğu...

Yıllardır kayıp sandığımız eski yazı bu kasideler, annemin ölümünden sonra, ev tümüyle boşaltılırken bulundu. Şaban Ödemir tarafından **YKY**'nin desteğiyle Türkçeleştirilen kasideleri, yazıldıkları dönemlerin hikâyeleriyle bütünlemeye çalışıyorum. 1937 yazında Almanya'dan kız kardeşi Fahamet'e yazdığı "Fa'ya Mektuplar" başlıklı manzum mektuplar, kendisine gönderilmiş edebiyatçı mektuplarından seçkiler önümüzdeki yılların projeleri arasında.

■ **Yarın: Baba Necatigil, hoca Necatigil.**

Celal Üster ve Ayşe Sarısayın